

УДК 008:342.25(477.81)

<https://doi.org/10.31713/ve420231>

JEL: H75

Антонова С. Є. [1; ORCID ID: 0000-0003-4796-8580],

к.е.н., доцент,

Громик І. П. [1; ORCID ID: 0009-0003-8566-8631],

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ В КЛЕВАНСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В статті подано результат дослідження впливу процесу децентралізації на сферу культури в Клеванській територіальній громаді. Проведено аналіз діяльності закладів культури та реалізації публічного управління у сфері культури органами місцевого самоврядування з метою удосконалення функціонування культурних інституцій громади. Наведено приклад базової мережі закладів культури громади. Акцентовано увагу на виконанні органами місцевого самоврядування законодавчих новацій щодо законності та правильності ухвалення рішень для покращення ефективності діяльності закладів культури. Розкрито фрагменти діалогу між органами місцевого самоврядування та культурними установами для удосконалення їх діяльності та вирішення проблем. Розглянуто приклади застосування новацій для надання закладами культури якісних культурних послуг населенню, спроби залучення додаткового фінансування через участь у грантових пропозиціях, реалізацію державних програм та благодійництва в сучасних умовах.

Ключові слова: культура; децентралізація; територіальні громади; публічне управління; місцеве самоврядування.

Постановка проблеми. Процеси децентралізації, які мали на меті реалізацію прогресивного розвитку сфери культури, викликали певні непорозуміння між органами місцевого самоврядування та існуючими культурними інституціями. На порядку денному постало чимало управлінських, організаційних, фінансових питань. Існуючі заклади культури зіткнулися із процесом реорганізації, загрозою ліквідації, скороченням штатної чисельності та збереженням кадрового потенціалу відповідної галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання щодо удосконалення сфери культури в контексті децентралізації у своїх працях вивчали вітчизняні науковці: Балабуха К. Є., Бурега В., Вилегжаніна Т., Кіналь Л. М., Козаченко Г., Круглашов А., Лук'янова О., Любаренко Л., Поляруш Є., Розколупа Н., Тихончук Л. Х.,

Чубок Т. О. Однак, не зважаючи на високу продуктивність напрацювань та враховуючи реалізацію процесу децентралізації локально, удосконалення розвитку сфери культури потребує подальших досліджень та більш детального вивчення на певних місцевостях.

Метою статті є дослідження особливостей розвитку культури в Клеванській територіальній громаді.

Виклад основного матеріалу. Одним із першочергових завдань стратегії розвитку територіальних громад є належне фінансування сфери культури та визначення суб'єктів, які нестимуть відповідальність за використання коштів. «Культура – сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти» [2]. Ця сфера не повинна фінансуватися за «залишковим принципом», адже довгі роки українська культура була не в пріоритеті, оскільки, на думку чиновників, існують більш нагальні проблеми, які потребують вирішення, як-от вуличне освітлення, дороги, благоустрій, розвиток бізнесу.

У Клеванській ТГ присутня надзвичайно багата культурна спадщина, об'єкти якої є важливими пам'ятками архітектури на Рівненщині: Клеванський замок князів Чарторийських (1475), костел Благовіщення Діви Марії (1663), церква Преображення Господнього (1770), церква Різдва Христового (1777). Станом на сьогодні ці архітектурні пам'ятки перебувають на балансі області. У зв'язку з нестачею фінансування замок з кожним роком зазнає великих руйнувань.

На жаль, недоглянутим залишається об'єкт у смт Клевань – частина комплексу будівель єврейської синагоги (дата будівництва невідома). Земельна ділянка, на якій знаходиться будівля, належить певному власнику, який рідко виходить на зв'язок з очільниками громади. У громаді наявні будинки, які несуть вагому архітектурну та культурну цінність польської доби. Зокрема будинок, в якому жили відомі історичні постаті Олександр та Яків Бусли, та приміщення, у якому функціонує відділ обслуговування користувачів смт Клевань комунального закладу «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради та місцева аптека. Досить популярними в Клеванській ТГ є природні пам'ятки. До переліку можна включити: славнозвісний «Тунель кохання», мальовничі «Крейдяні гори», легендарне озеро

«Безодня», загадкові «Оржівські ставки», та незвідану «Страшну долину».

Вищеперелічені об'єкти несуть у собі невичерпний потенціал для Клеванської громади та усієї Рівненщини, який можна спрямувати на розвиток туристичної галузі, збереження культури та культурної спадщини, як альтернативи поповнення місцевого та державного бюджетів у майбутньому. Однак, аби зрушити це питання з мертвої точки, згадані локації потребують величезних капіталовкладень.

В Клеванській ТГ публічне управління у сфері культури здійснює відділ освіти, культури, туризму, молоді та спорту Клеванської селищної ради. До компетенції уповноваженого органу належить реалізація державної політики в галузях освіти, культури, туризму, молоді та спорту і вдосконалення системи їх управління, створення умов для більш ефективного здійснення його повноважень.

Зокрема, беручи до уваги приклад дослідження, спостерігається, що моделі органів, які реалізують державну політику з різних питань у складі територіальних громад «розвиток сфери культури у регіоні гальмується недостатньою компетенцією спеціалістів та різноаспектним колом обов'язків фахівців територіальних громад. Таким чином вимогою сьогодення є виокремлення окремого сектору з питань реалізації державної культурної політики у складі територіальних громад» [10].

Базова мережа закладів культури Клеванської селищної ради станом на 2023 рік налічує 4 комунальних заклади, які реалізують право громадян на отримання якісних культурних послуг та мистецької освіти.

До переліку закладів культури Клеванської селищної ради входять: Комунальний заклад «Клеванська музична школа» Клеванської селищної ради; Комунальний заклад «Оржівська музична школа» Клеванської селищної ради; Комунальний заклад «Центр культури та дозвілля» Клеванської селищної ради; Будинок культури смт Оржів; Клуб села Руда-Красна; Комунальний заклад «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради; відділ обслуговування користувачів КЗ «Публічна бібліотека»; відділ обслуговування дітей КЗ «Публічна бібліотека»; відділ обслуговування користувачів смт Клевань КЗ «Публічна бібліотека»; відділ обслуговування користувачів смт Оржів КЗ «Публічна бібліотека»; відділ обслуговування користувачів с. Жобрин КЗ «Публічна бібліотека» [7].

Мережа закладів культури не є ідеальною. Попередньо, при формуванні мережі бібліотечних закладів були допущені грубі помилки, спричинені небажанням управлінцями громади дослухатися до думки фахівців відповідної галузі та діяти чітко за законами та нормами бібліотечної справи. Такі помилки потребують нагального і обов'язкового виправлення відповідно до чинного законодавства України, оскільки впливають на можливість поповнення загального бібліотечного фонду усіма структурними підрозділами бібліотеки за державними програмами та благодійними акціями. Це важливо, бо фінансування на поповнення бібліотечного фонду з місцевого бюджету є недостатнім аби забезпечити друкованою продукцією населення громади у повному обсязі (населення громади становить 13500 осіб). Зокрема, в період з 2022 р. до травня 2023 р. за постановою Кабінету Міністрів України № 590 від 09 червня 1991 року «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» здійснення підписки друкованих видань та придбання книг для поповнення бібліотечних фондів не передбачалися.

Процес реформи децентралізації, який проводився в Україні з 2014 по 2020 роки, значно вплинув на життя мешканців Клеванської ТГ. Спостерігається реорганізація старих та створення нових інституцій сфери культури. На території громади функціонують дві мистецькі школи: комунальні заклади «Клеванська музична школа» та «Оржівська музична школа», де навчаються 240 вихованців. В цих закладах діти опановують майстерність гри на музичних інструментах класів «Фортепіано», «Скрипка», «Баян», «Бандура», «Гітара», «Акордеон», духових, ударних інструментах та сольному співу. Вихованці музичних шкіл є постійними призерами та переможцями різноманітних всеукраїнських та міжнародних конкурсів і фестивалів. Викладачі і діти цих закладів беруть активну участь у громадському та культурному житті громади.

У процесі децентралізації вкрай великих змін зазнали бібліотеки, які входили до складу Рівненської районної централізованої системи публічно-шкільних бібліотек. Це Рівненська центральна районна бібліотека, Рівненська районна бібліотека для дітей, публічно-шкільна бібліотека-філія смт Клевань, публічно-шкільна бібліотека-філія смт Оржів, публічно-шкільна бібліотека-філія с. Жобрин. Під час їх передачі у власність Клеванської ТГ відбулася їх реорганізація спочатку в Публічну бібліотеку Клеванської селищної ради, як структурного підрозділу відділу освіти, культури,

туризму, молоді та спорту Клеванської селищної ради з 4-ма окремими відділами обслуговування користувачів замість бібліотек-філій. Також відбулося відокремлення шкільних відділів бібліотек від загальної бібліотечної системи. Наразі ці бібліотеки є бібліотеками закладів освіти: Клеванського ліцею № 1, Клеванського ліцею № 2, Оржівського ліцею та опорного закладу «Жобринський ліцей», працівники шкільних бібліотек підпорядковуються директорам шкіл.

Наприкінці 2021 року Публічну бібліотеку Клеванської селищної ради було реорганізовано в комунальний заклад «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради, до складу якої увійшли ще 4 діючих відділи обслуговування користувачів, які функціонували на території Клеванської ТГ, окрім шкільних. Наразі відбувається робота щодо усунення помилок, які були допущені при створенні базової мережі закладів культури (бібліотечних закладів), а саме затвердження нової редакції Статуту бібліотеки, що дозволить внести зміни до її структури відповідно до чинного законодавства України та перейменувати відділи обслуговування користувачів на бібліотеки-філії, які функціонуватимуть згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 72 від 06 лютого 2019 року. Такі зміни дозволять краще налагодити роботу бібліотеки щодо залучення позабюджетних коштів, поповнення матеріальних цінностей та бібліотечних фондів за державними програмами і на кошти благодійних фондів та акцій.

Комунальний заклад «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради забезпечує потреби населення в інформації на території селищ Клевань та Оржів, і в селах Руда-Красна, Мочулки, Жобрин, Углище. Реалізує збереження літературної спадщини, сприяє естетичному та патріотичному вихованню, вивченню і дослідженню історії та краєзнавства. Щорічно бібліотека обслуговує близько 3500 користувачів, з відвідуваністю 15002 одиниці та книговидачою – 46992 примірники друкованої продукції.

На базі бібліотеки діє хаб цифрової освіти «Цифра в кишені», краєзнавча літературна студія «Перо», письменницький Клуб Анонімних Авторів, клуб за інтересами «Книга і лялька», клуб вивчення української та англійської мов. Ведеться співпраця з Національною спілкою письменників України (НСПУ) та РОО НСПУ. Великий вклад здійснює бібліотека у розвиток музейної та туристичної галузі громади. На базі бібліотеки організовано роботу по розвитку музейної кімнати «Краєзнавчі сторінки» та «Світлиця УПА». Працівниками бібліотеки розроблено туристичні маршрути «Клеванська старовина», «Кам'яні сонати», «Тунель кохання» та «Незвідана сторона» та реалізуються послуги інформаційно-

туристичних центрів. Закладом розробляються інформаційні буклети, листівки, закладки для книг, проводяться екскурсії для гостей громади, здійснюється активна популяризація краю через соціальні мережі та за допомогою друкованих періодичних ЗМІ. Однак для розвитку цих напрямів необхідне фінансування та введення до штатної чисельності бібліотеки додаткової штатної одиниці, відповідальної за наповнення музейної кімнати новими експонатами, їх збереження, надання інформаційно-туристичних послуг.

Згідно із звітом клеванського селищного голови за 11 місяців 2022 року з метою належного утримання та функціонування закладів освіти у сфері культури з місцевого бюджету було витрачено 135796,00 грн, видатки на культуру із загального фонду на фінансування сфери культури (Комунальний заклад «Центр культури та дозвілля» Клеванської селищної ради та Комунальний заклад «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради) у 2022 році – 4 097 278,00 гривень, а в 2023 році – 4 8 77 580,00 гривень. Видатки зі спеціального фонду на придбання основних засобів (поповнення бібліотечного фонду) з місцевого бюджету здійснювалося наступним чином: 2022 – 0,00 гривень, 2023 рік – 55 000,00 гривень [7].

Кошти загального фонду витрачалися на оплату праці працівників культурної сфери, нарахування на оплату праці, оплату комунальних послуг, послуг зв'язку, закупівлю енегро- і теплоносіїв, оплату наданих послуг комунальними підприємствами, а також на виконання косметичних та поточних ремонтів. На кошти зі спеціального фонду в 2021 році КЗ «Публічна бібліотека» було закуплено 98 примірників книг на суму 15000 грн, а в 2023 – 186 примірників книг на суму 45000 та один багато функціональний пристрій (БФП) на суму 10000,00 грн. Враховуючи стрімку актуалізацію бібліотечних фондів, пов'язану зі збройною агресією Російської Федерації проти України, цих коштів не вистачає аби забезпечити заклад ефективним оновленням літератури.

З метою залучення додаткових коштів заклади культури надають населенню додаткові платні послуги у сфері культури. Це джерело додаткового фінансування, яке дозволяє культурним інституціям придбати необхідні матеріали, обладнання, призначені для реалізації надання культурних послуг населення, покращити матеріально-технічну базу культурних інституцій, поповнити бібліотечні фонди новою якісною літературою, організувати святкові майстер-класи для дітей громади, надавати безкоштовні послуги пільговим категоріям населення, організувати творчі літературні зустрічі та презентації книг тощо.

Для залучення позабюджетних коштів заклади культури беруть участь у грантових пропозиціях. У січні 2021 року бібліотека за державною програмою отримала 821 примірник книг на суму 100003,21 грн. У 2022 році молодіжною громадською організацією «Центр ініціатив “Віадук”» та комунальним закладом «Центр культури та дозвілля» було виграно грант на суму 60000 грн. Згідно з проєктом до закладу культури на безоплатній основі було передано в користування ноутбук, мультимедійну дошку, проектор, розкладні стільці, стіл та пуфи на суму 34677,00 грн.

Також у 2022 році за сприяння Української бібліотечної асоціації та Німецької бібліотечної асоціації бібліотека отримала в користування комп'ютер вартістю 15000,00 грн. За сприяння спонсорів відбулося поповнення бібліотечного фонду на суму 9049,00 грн у кількості 77 примірників книг у 2022 році та на суму 1250 грн у кількості 5 примірників книг у 2023 році. Завдяки благодійній акції «Подаруй бібліотеці книгу» щорічно фонд бібліотеки в середньому поповнюється на 125 примірників книг загальною вартістю 7000,00 грн. Цьогоріч бібліотека виграла грант бібліотечних ініціатив на суму 3200 грн для придбання книг у кількості 15 примірників, а також залучила спонсорів для придбання експонату (картини лауреата шевченківської премії Анатолія Кичинського) для музейної кімнати «Краєзнавчі сторінки» на суму 1800,00 грн.

Реформа децентралізації вплинула на кількість працівників сфери культури. Штат Клеванської музичної школи налічує 31 штатну одиницю, Оржівської музичної школи – 26 штатних одиниць, Центру культури та дозвілля – 16 штатних одиниць, Публічної бібліотеки – 11 штатних одиниць. Сумною статистикою стало стрімке скорочення штатної чисельності саме у бібліотечній галузі громади – 30% персоналу в період з жовтня 2020 року по серпень 2022 року. На жаль, бібліотечні працівники відчули на собі, нерозуміння з боку представників місцевої влади ролі бібліотек у суспільстві. Відчули, що є обтяжуючими для громади, не зважаючи на великий об'єм роботи, який виконують щоденно.

Сьогодні, коли між органами місцевого самоврядування та керівниками сфери культури налагодився алгоритм роботи, відбувається відкритий діалог та співпраця, постала нова скрушна загроза – війна, розв'язана Російською Федерацією, проти України. У зв'язку з цим діяльність закладів культури, їх фінансування різко похитнулася, однак вони активно працюють та продовжують надавати населенню свої послуги та допомагати ЗСУ.

Недоліком, який гальмує удосконалення розвитку сфери культури в громаді, є відсутність Стратегії розвитку Клеванської селищної територіальної громади. Наявні окремо розроблені програми розвитку закладів сфери культури керівниками комунальних закладів, але, на жаль, головної стратегії громади дотепер немає.

З метою забезпечення реалізації стратегічних цілей державної політики у сфері культури відділом освіти, культури, туризму, молоді та спорту Клеванської селищної ради проведено роботу з керівниками закладів культури щодо написання проєкту Програми розвитку культури Клеванської селищної ради на 2022–2027 роки. У програмі передбачається реновація сфери культури через стимулювання розвитку спроможності відповідних інституцій надавати сучасні та якісні культурні та освітні послуги, розвиток територій на розумінні культурних ресурсів як сукупності економічних активів культурного капіталу громади, що здатні робити внесок в економіку. Вона спрямована на підтримку аматорського народного мистецтва, сприятиме збереженню об'єктів культурної спадщини, які знаходяться на території Клеванської ТГ, та підтримці культурних інституцій, творчих колективів, самореалізації талановитих особистостей та інтеграції культури Клеванської селищної ради у національний та світовий культурний простір. Однак, враховуючи воєнний стан в Україні, коштів для реалізації програми розвитку культури на 2023 рік не було закладено до бюджету.

Висновки. Реформа децентралізації лишила як позитивні, так і негативні наслідки в сфері розвитку культури. Зокрема це стосується питання реорганізації бібліотечних закладів та стрімкого скорочення штатної чисельності їх працівників. Важливим аспектом для розвитку сфери культури є створення Стратегії розвитку територіальної громади, що дозволить залучити інвесторів, стимулювати впровадження нової кадрової політики, диференціювати управлінські рішення на місцевому рівні, що сприятимуть розвитку та модернізації сфери культури в громаді, підвищенню культурного рівня населення, збереженню української культури та українського менталітету.

1. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27 січня 1995 р. № 32/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.10.2023). 2. Про культуру : Закон України від 14 грудня 2010 р. № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 15.10.2023). 3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97->

%D0%B2%D1%80#Text (дата звернення: 17.10.2023). **4.** Балабуха К. Є. Реформа децентралізації як один з перспективних напрямків удосконалення механізмів державного регулювання сфери культури в Україні. *Право та державне управління* : зб. наук. праць. 2020. № 1. Т. 2. С. 65–69. **5.** Вилегжаніна Т. Публічні бібліотеки України в контексті державної гуманітарної політики. *Бібліотечна планета* : щоквартальний науково-виробничий журнал. 2021. № 2 (92). С. 4–6. **6.** Кіналь Н. М. Особливості розвитку сфери культури в територіальних громадах. *Територіальний розвиток та регіональна економіка*. 2021. Вип. 4 (150). URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20214\(150\)/sep20214\(150\)_003_KinalN.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20214(150)/sep20214(150)_003_KinalN.pdf) (дата звернення: 20.10.2023). **7.** *Клеванська громада* : вебсайт. URL: <https://klevanska-gromada.gov.ua/> (дата звернення: 21.10.2023). **8.** Круглашов А., Бурега В. Здобутки і труднощі в реалізації децентралізації влади в Україні. *Аспекти публічного управління* : науковий журнал. 2021. № 2. Т. 9. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/869> (дата звернення: 20.10.2023). **9.** Поляруш Є. В. Децентралізація як одна з основних цілей стратегії розвитку культури Дніпропетровської області. *Культура і сучасність* : альманах. 2021. № 2. С. 86–90. **10.** Тихончук Л. Х., Чубок Т. О. Ефективність публічного управління у сфері культури в умовах децентралізації (на прикладі Рівненської області). *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економічні науки* : зб. наук. праць. 2021. Вип. 3 (95). С. 146–156.

REFERENCES:

1. Pro biblioteku i bibliotечnu spravu : Zakon Ukrainy vid 27 sichnia 1995 r. № 32/95-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 15.10.2023). **2.** Pro kulturu : Zakon Ukrainy vid 14 hrudnia 2010 r. № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (data zvernennia: 15.10.2023). **3.** Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 21 travnia 1997 r. № 280/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 17.10.2023). **4.** Balabukha K. Ye. Reforma detsentralizatsii yak odyz z perspektyvnykh napriamkiv udoskonalennia mekhanizmv derzhavnoho rehuliuвання sfery kultury v Ukraini. *Pravo ta derzhavne upravlinnia* : zb. nauk. prats. 2020. № 1. Т. 2. S. 65–69. **5.** Vylehzhhanina T. Publichni biblioteki Ukrainy v konteksti derzhavnoi humanitarnoi polityky. *Bibliotечna planeta* : shchokvartalnyi naukovo-vyrobnychiy zhurnal. 2021. № 2 (92). S. 4–6. **6.** Kinal N. M. Osoblyvosti rozvytku sfery kultury v terytorialnykh hromadakh. *Terytorialnyi rozvytok ta rehionalna ekonomika*. 2021. Vyp. 4 (150). URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20214\(150\)/sep20214\(150\)_003_KinalN.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20214(150)/sep20214(150)_003_KinalN.pdf) (data zvernennia: 20.10.2023). **7.** *Klevanska hromada* : vebsait. URL: <https://klevanska-gromada.gov.ua/> (data zvernennia: 21.10.2023). **8.** Kruhlashov A., Bureha V. Zdobutky i trudnoshchi v realizatsii detsentralizatsii vlady v Ukraini. *Aspekty publichnoho upravlinnia* : naukovyi zhurnal. 2021. № 2. Т. 9. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/869> (data zvernennia: 20.10.2023). **9.** Poliarush Ye. V. Detsentralizatsiia yak odna z osnovnykh tsilei stratehii rozvytku kultury Dnipropetrovskoi oblasti. *Kultura i suchasnist* : almanakh. 2021. № 2. S. 86–90. **10.** Tykhonchuk L. Kh., Chubok T. O. Efektyvnist publichnoho upravlinnia u sferi

kultury v umovakh detsentralizatsii (na prykladi Rivnenskoï oblasti). *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ser. Ekonomichni nauky : zb. nauk. prats.* 2021. Vyp. 3 (95). S. 146–156.

Antonova S. Ye. ^[1: ORCID ID: 0000-0003-4796-8580],
Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor,
Hromyk I. P. ^[1: ORCID ID: 0009-0003-8566-8631],
Master

¹*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF CULTURE IN THE KLEVAN TERRITORIAL COMMUNITY OF THE RIVNE REGION

The article presents the results of the study of the impact of the decentralization process on the sphere of culture in the Klevan Territorial Community. An analysis of the activities of cultural institutions and the implementation of public management in the field of culture by local self-government bodies was carried out in order to improve the functioning of cultural institutions of the community. An example of the basic network of cultural institutions of the Klevan settlement council as of 2023 is given, which includes 4 communal institutions that realize the right of citizens to receive quality cultural services and art education. It was determined that in order to attract additional funds, cultural institutions provide the population with a number of additional paid services in the field of culture. This is a source of additional funding that allows cultural institutions to purchase the necessary materials and equipment intended for the provision of cultural services to the population, to improve the material and technical base of cultural institutions, to replenish library funds with new quality literature, to organize holiday master classes for community children, to provide free services to privileged categories of the population, organize creative literary meetings and book presentations, etc. Attention is focused on the implementation of legislative innovations by local self-government bodies regarding the legality and correctness of decision-making to improve the efficiency of cultural institutions. Fragments of the dialogue between local self-government bodies and cultural institutions to improve their activities and solve problems are disclosed. The lack of a Development Strategy for the Klevan settlement territorial community was found, which inhibits the improvement of the development of the cultural sphere in the community. Examples of the use of innovations for the provision of high-quality cultural services by cultural institutions to the population, attempts to attract additional funding through

participation in grant proposals, the implementation of state programs and philanthropy in modern conditions were considered.

Keywords: culture; decentralization; territorial communities; public administration; local government.

Отримано: 21 жовтня 2023 року
Прорецензовано: 26 жовтня 2023 року
Прийнято до друку: 29 грудня 2023 року